Elektroninio dokumento nuasmenintas nuorašas

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

SEIMO KONTROLIERIAUS INICIATYVA ATLIKTO TYRIMO DĖL VALSTYBĖS INSTITUCIJŲ NEVEIKIMO PAŽYMA

2024 m. liepos 5 d. Nr. 4D-2023/1-128
Vilnius

TYRIMO PAGRINDAS

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė (duomenys neskelbiami) 2023 m. vasario 9 d. priėmė sprendimą Nr. 4D-2023/1-128 pradėti tyrimą Seimo kontrolieriaus iniciatyva dėl galimai netinkamo Seimo kontrolierės (duomenys neskelbiami) ir tuometės Seimo kontrolierės (duomenys neskelbiami) 2022 m. gegužės 3 d. pažymoje Nr. 4D-2021 /I-1012 „Dėl (duomenys neskelbiami) skundo prieš Valstybinę miškų tarnybą prie Aplinkos ministerijos, Nacionalinę žemės tarnybą prie Žemės ūkio ministerijos ir Vilniaus miesto savivaldybės administraciją“ (toliau - 2022 m. gegužės 3 d. Pažyma) pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo, nesprendžiant valstybinės miškų ūkio paskirties žemės sklypo (kadastro Nr. 0101/0006:1175) (toliau ir citatose - Sklypas) kadastro duomenų keitimo klausimo.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

2. Seimo kontrolierių 2022 metais atlikto tyrimo metu buvo nustatyta:

2.1. Jau 2017 metais paaiškėjo, kad dalis (duomenys neskelbiami) (toliau vadinama – Pareiškėja) nuosavybės teise priklausančių statinių eksploatacijai faktiškai naudojamos žemės patenka į valstybinės reikšmės miško teritoriją ir į Miškų valstybės kadastre registruotą miško žemę, nors neatitinka miško žemei keliamų reikalavimų. Miškų valstybės kadastro duomenys buvo patikslinti 2017 m. gruodžio 1 d.

2.2. Ištaisius valstybinės sklypinės miškų inventorizacijos klaidas ir patikslinus nustatyta tvarka Miškų valstybės kadastro duomenis, turi būti tikslinamos valstybinės reikšmės miškų plotų schemos. Šių schemų rengimo, tikslinimo tvarką ir už tai atsakingas institucijas nustato Valstybinės reikšmės miškų plotų schemų rengimo tvarkos aprašas. Pagal šias schemas Vyriausybė tvirtina valstybinės reikšmės miškus, nustatydama jų plotus ir ribas. Schemų rengimą ir tikslinimą organizuoja Aplinkos ministerija, o jų rengimą ir derinimą atlieka Valstybinė miškų tarnyba (toliau - VMT). Valstybinės reikšmės miškų plotų schemų projektus rengia VMT.

2.3. Nors 2017 m. gruodžio 1 d. sprendimu Nr. S-1712-03 buvo patikslinti Miškų valstybės kadastro duomenys, tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, patvirtinančių nagrinėjamoje teritorijoje pakeistų Miškų valstybės kadastro duomenų teikimą įrašyti i Nekilnojamojo turto registrą (toliau ir citatose - NTR), atitinkamų pakeitimų Vilniaus miesto savivaldybės valstybinės reikšmės miškų plotų schemoje atlikimą iki 2020 metų.

2.4. Tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, patvirtinančių 2018 metais suformuoto ir NTR

įregistruoto Sklypo perdavimą valdyti patikėjimo teise Valstybinių miškų urėdijai (toliau ir citatose - VMU).

2.5. Nors 2020 metais buvo pakeista Vilniaus miesto savivaldybės valstybinės reikšmės miškų plotų schema, keisti 2018 metais tinkamai sukomplektuotos Sklypo kadastro duomenų bylos duomenis, nesant naujos kadastrinių matavimų paslaugų teikimo sutarties, nebuvo teisinio pagrindo. Aplinkos ministerijos, VMT ir VMU duomenimis, Sklypo kadastro duomenų keitimo klausimą nagrinėjamu atveju turėjo inicijuoti valstybinės žemės patikėtinis - Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (nuo 2023 m. sausio 4 d. - Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos; toliau ir citatose - NŽT), tačiau ši institucija laikėsi pozicijos, kad miškų sklypų kadastro duomenų keitimas ir registracija, vadovaujantis galiojančiomis teisės aktų nuostatomis, finansuotini suinteresuoto asmens (VMU) ir valstybės biudžeto lėšomis.

3. Seimo kontrolierės 2022 m. gegužės 3 d. Pažymoje konstatavo:

3.1. Dėl VMT tarnautojų neveikimo laiku nebuvo išspręstas valstybinės reikšmės miškų plotų schemos pakeitimo klausimas; toks institucijos neveikimas nesuderinamas su viešojo administravimo subjektams jų veikloje privalomais laikytis atsakingo valdymo, teisėtumo ir efektyvumo principais.

3.2. Pareiškėjos teisė į nuosavybę buvo pažeista, institucijos susiklosčiusioje situacijoje neveikė tinkamai, o tai nedera su viešojo administravimo subjektams jų veikloje privalomais laikytis atsakingo valdymo, teisėtumo ir efektyvumo principais.

3.3. Pareiškėjos teisės į gerą viešąjį administravimą buvo pažeistos, nurodant, kad NŽT tarnautojų veiksmai, gavus jos kreipimusis, buvo netinkami (nesilaikyta įstatymų leidėjo draudimo persiųsti nagrinėti skundą institucijai, kurios tarnautojų veiksmais (neveikimu) yra skundžiamasi; tik gavus pakartotinį kreipimąsi, Pareiškėja buvo informuota apie tai, kad NŽT Vilniaus miesto skyrius (toliau ir citatose - Skyrius) negali imtis veiksmų dėl NTR ir Nekilnojamojo turto kadastre (toliau ir citatose - NTK) įregistruoto Sklypo kadastro duomenų patikslinimo; NŽT raštuose Pareiškėjai nebuvo atsakyta dėl NŽT Skyriuje 2018 metais atliktos Sklypo kadastrinių matavimų kontrolės funkcijos tinkamumo, pažeidžiant išsamumo principą, privalomą viešojo administravimo subjektams, rengiant atsakymus į asmenų kreipimusis).

3.4. Pareiškėjai nuosavybės teise priklausančių statinių, esančių Riešės g. 9, Vilniuje, eksploatacijai reikalingo žemės sklypo suformavimo klausimas galėtų būti sprendžiamas, tik pakeitus NTR ir NTK registruoto miškų ūkio paskirties Sklypo kadastro duomenis.

3.5. Nuo 2018 metų nebuvo rastas efektyvus problemos susiklosčiusioje situacijoje sprendimo būdas. Pareiškėja, ne kartą kreipusis į valstybės institucijas, neturėdama informacijos, ar bus sprendžiamas miškų ūkio paskirties Sklypo kadastro duomenų keitimo klausimas, ilgą laiką neturėjo aiškumo dėl apribotos galimybės įgyvendinti teisę į nuosavybę.

3.6. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos protokole Nr. 1, iš dalies pakeistame protokolu Nr. 11, nustatyta, kad kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe.

3.7. Europos Žmogaus Teisių Teismas yra atkreipęs dėmesį j tai, kad riziką, atsirandančią dėl valstybės institucijos klaidų, privalo prisiimti pati valstybė, ir klaidų negalima taisyti suinteresuotų asmenų sąskaita. Dėl laiku neatliktų veiksmų dėl institucijų tarnautojų klaidų tenkanti našta turėtų būti padalinta institucijoms, kurios prisidėjo prie esamos situacijos.

4. Seimo kontrolierės 2022 m. gegužės 3 d. Pažymoje rekomendavo Lietuvos Respublikos Vyriausybei pavesti atsakingoms institucijoms bendradarbiaujant surasti efektyvų problemos (miškų ūkio paskirties Sklypo kadastro duomenų pakeitimo) sprendimo susiklosčiusioje situacijoje būdą, išsiaiškinant, kokie konkretūs veiksmai, kieno iniciatyva ir kokia tvarka, kuo vadovaujantis turėtų būti atlikti, užtikrinant atsakingo valdymo principo įgyvendinimą ir sudarant Pareiškėjai sąlygas realizuoti teisę į nuosavybę.

5. NŽT 2022 m. gegužės 12 d. rašte Nr. 49SD-4957(14.49.136 E.) VMU rašoma:

„Informuojame, kad NŽT Skyriui pateikus derinti žemės sklypo formavimo-pertvarkymo projektą, kurio tikslas - suformuoti naują valstybinį žemės sklypą, adresu Riešės g. 9, Vilnius (toliau - projektas), buvo nustatyta, kad projektu suprojektuoto žemės sklypo riba kerta greta esančio ir NTR ir NTK įregistruoto miškų ūkio paskirties Sklypo ribą (toliau - nagrinėjama teritorija).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 17 d. nutarimo Nr. 454 „Dėl valstybinės reikšmės miškų perdavimo patikėjimo teise valstybės įmonėms miškų urėdijoms“ (toliau - *Nutarimas!)* 1.2 papunktį NŽT buvo pavesta iki 2012 m. rugsėjo 30 d. suformuoti šio *Nutarimo!* 1.1 papunktyje nurodytus valstybinės reikšmės miškų žemės sklypus, rengiant ar keičiant žemės reformos žemėtvarkos projektus arba kitus specialiuosius ar detaliuosius planus, ir įregistruoti šiuos sklypus NTR valstybės vardu. Valstybinės reikšmės miškų žemės sklypų formavimas finansuojamas valstybės įmonių miškų urėdijų lėšomis. Valstybinės reikšmės miško žemės sklypų įregistravimas NTR valstybės vardu finansuojamas valstybės įmonių miškų urėdijų (ne mažiau kaip 50 procentų sumos, reikalingos įregistruoti valstybinės reikšmės miško žemės sklypą) ir valstybės biudžeto lėšomis.

Nutarimo! 2 punktu Vyriausybė nutarė perduoti įregistruotus NTR valstybės vardu valstybinės reikšmės miškų žemės sklypus patikėjimo teise valstybės įmonėms miškų urėdijoms valstybinėms funkcijoms atlikti, o pagal *Nutarimo!* 4 punktą NŽT teritorinių padalinių vadovai ir valstybės įmonių miškų urėdijų miškų urėdai (šiuo metu VMU) yra įgalioti pasirašyti valstybinės reikšmės miškų žemės sklypų, perduodamų patikėjimo teise, perdavimo ir priėmimo aktus. NŽT teritorinių padalinių vadovai ir valstybės įmonių miškų urėdijų miškų urėdai (šiuo metu valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdija) šiuos perdavimo ir priėmimo aktus turi pasirašyti per 15 darbo dienų nuo valstybinės reikšmės miškų žemės sklypų įregistravimo NTR valstybės vardu.

Pažymėtina, kad miškų ūkio paskirties Sklypas suformuotas ir NTR ir NTK įregistruotas valstybės vardu NŽT Skyriaus vedėjo 2018 m. lapkričio 5 d. sprendimu Nr. 49SK-1512-(14.49.109.) „Dėl miškų ūkio paskirties žemės sklypo, esančio Verkių seniūnijoje, Vilniaus mieste, nustatytų kadastro duomenų patvirtinimo (žemės sklypo suformavimo) ir NŽT patikėjimo teisės į šį žemės sklypą įregistravimo Nekilnojamojo turto registre“ tenkinant VMU Vilniaus regioninio padalinio 2018 m. spalio 30 d. prašymą. Patikėjimo teisė į šį žemės sklypą VMU dar nėra perduota.

NŽT turima informacija, VMU, atlikus nagrinėjamos teritorijos patikrinimą vietoje ir nustačius, kad „[...] Vilniaus miškų urėdijos Verkių girininkijos 37 kvartalo 9 taksacinio sklypo dalys neatitinka miškui ir miško žemei keliamų reikalavimų. Žemės naudmena - pieva, vandenys, medžių juosta, krūmynai, sodai [...], Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastre buvo pakeisti (patikslinti) duomenys apie valstybinį mišką nagrinėjamoje teritorijoje.

Pažymėtina, kad NŽT Skyriuje 2019 m. gruodžio 2 d. buvo gautas UAB korporacijos „Matininkai“ matininko (duomenys neskelbiami) prašymas patikrinti naujai parengtą Sklypo kadastro duomenų bylą ir VMU Nemenčinės regioninio padalinio prašymas patvirtinti nustatytus šio žemės sklypo kadastro duomenis. NŽT Skyriuje patikrinus gautą Sklypo kadastro duomenų bylą, buvo nustatyta aplinkybė, trukdanti suderinti šioje byloje komplektuojamą parengtą minėto Sklypo planą, t. y. buvo nustatyta, kad „[...] matavimais suformuotos Žemės sklypo ribos neatitinka patvirtintų valstybinės reikšmės miško ribų.“

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. gegužės 27 d. nutarimu Nr. 531 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. spalio 23 d. nutarimo Nr. 1154 „Dėl valstybinės reikšmės miškų plotų patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau - *Nutarimas?)* buvo patikslintos Vilniaus miesto savivaldybės valstybinės reikšmės miškų ploto ribos, taip pat ir ribos nagrinėjamoje teritorijoje.

Taigi, aplinkybė, dėl kurios nebuvo galima suderinti 2019 m. gruodžio 2 d. pateiktoje Sklypo kadastro duomenų byloje komplektuojamą šio žemės sklypo planą, išnyko *Nutarimu?* patikslinus, be kita ko, Vilniaus miesto savivaldybės valstybinės reikšmės miškų ploto ribas nagrinėjamoje teritorijoje.

[...], NŽT, siekdama padėti išspręsti susiklosčiusią situaciją dėl galimybės toliau tęsti projekto derinimo darbus, 2021 m. birželio 23 d. raštu Nr. 1 SS-983-(5.59 E.) „Dėl miškų ūkio paskirties žemės sklypo (kadastro Nr. 0101/0006:1175)“ kreipėsi į Jus [VMU] su prašymu inicijuoti patikslintos Sklypo kadastro duomenų bylos pateikimą tikrinti NŽT Skyriui, tačiau, pažymėtina, kad iki šiol tai nėra

padaryta.

Norėtume atkreipti Jūsų dėmesį, kad sprendimą patvirtinti nustatytus žemės sklypo kadastro duomenis *{suformuoti* žemės sklypą) arba sprendimą pakeisti nustatytus žemės sklypo kadastro duomenis teritorinis skyrius (šiuo atveju - NŽT Skyrius) priima teisės aktų nustatyta tvarka, *ne savo iniciatyva,* o suinteresuoto asmens (žemės sklypo savininko (esamo ar būsimo) ar naudotojo arba jų įgaliotų asmenų) prašymu pagal matininko parengtą žemės sklypo kadastro duomenų bylą.

Pažymėtina, kad NZT Skyrius savo iniciatyva negali priimti sprendimo dėl Sklypo kadastro duomenų, įskaitant ir šio žemės sklypo ribų, pakeitimo ir atitinkamai kreiptis į valstybės įmonę Registrų centrą dėl tų duomenų pakeitimo NTK, kadangi, kaip jau minėta, NŽT Skyriui nėra pateikta pagal teisės aktų reikalavimus parengta patikslinta Sklypo kadastro duomenų byla ir Jūsų (suinteresuoto asmens) prašymas pakeisti šio žemės sklypo kadastro duomenys pagal minėtą bylą.

Atsižvelgdami į tai, kad pirmiau minėtu būdu išspręsti susiklosčiusios situacijos dėl galimybės toliau tęsti projekto derinimo darbus iki šiol nepavyksta, norėtume pasiūlyti Jums kraštutinį šios situacijos sprendimo būdą, t. y. Jūsų prašymu NŽT Skyrius galėtų išformuoti ir iš NTR ir NTK išregistruoti Sklypą. Tokiu atveju, išformavus ir iš NTR ir NTK išregistravus Sklypą galėtų būti tęsiamas projekto derinimas ir atliekami kiti veiksmai, siekiant suformuoti naują valstybinį žemės sklypą, esantį Riešės g. 9, Vilniuje. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad išformavus ir iš NTR ir NTK išregistravus Sklypą, VMU iš naujo tektų inicijuoti ir savo lėšomis apmokėti miško žemės sklypo suformavimą, kaip taip ir yra numatyta *Nutarime-1*.

Atsižvelgdami į tai, kad išdėstyta, prašome Jūsų per 20 darbo dienų nuo šio rašto gavimo išreikšti savo valią dėl Sklypo išformavimo ir išregistravimo iš NTR ir NTK, o tuo atveju, jeigu nesutiktumėte su pateiktu siūlymu išformuoti Sklypą ir jį išregistruoti iš NTR ir NTK, prašytume pateikti savo pasiūlymus dėl pirmiau minėtos susiklosčiusios situacijos išsprendimo būdo (-ų). [...].“

6. VMU 2022 m. birželio 10 d. rašte Nr. 8.4-S(E)-729 NŽT rašoma:

„VMU išnagrinėjo 2022 m. gegužės 13 d. gautą Jūsų prašymą išreikšti savo valią dėl Sklypo išformavimo ir išregistravimo iš NTR ir NTK.

Nustatyta, kad miškų ūkio Sklypas, suformuotas ir įregistruotas Nekilnojamojo turto registre 2018 m. lapkričio 5 d. NŽT teritorinio žemėtvarkos skyriaus vedėjo sprendimu Nr. 49SK-1512-(14.49.109.). Jo patikėtinis NŽT. Šis žemės sklypas patenka į valstybinės reikšmės miškus, kurių plotai patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. spalio 23 d. nutarimu Nr. 1154 „Dėl valstybinės reikšmės miškų plotų patvirtinimo“ ir vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 17 d. nutarimo Nr. 454 „Dėl valstybinės reikšmės miškų perdavimo patikėjimo teise valstybės įmonėms miškų urėdijoms“ (toliau - Nutarimas) nuostatomis turėtų būti perduotas patikėjimo teise valstybės VMU valstybinėms funkcijoms atlikti. Žemės sklypas patikėjimo teise valdyti VMU neperduotas.

Pažymime, kad žemės sklypo kadastrinių matavimų darbai buvo apmokami valstybės biudžeto lėšomis, pagal sutartį, matininko sudarytą su Aplinkos ministerija. Todėl VMU neturi teisės spręsti klausimų, dėl Sklypo išformavimo ir išregistravimo.

Siūlome, vadovaujantis Nutarimo nuostatomis, suformuotą ir įregistruota valstybės vardu Sklypą perduoti patikėjimo teise valdyti VMU. Tapusi žemės sklypo patikėtine VMU galės inicijuoti galimai neteisingų šio sklypo ribų tikslinimą. [...].“

Rašte išaiškinta sprendimo ginčijimo galimybė ir tvarka.

7. NŽT 2023 m. vasario 1 d. pateiktais duomenimis, NŽT Skyrius 2022 m. rugpjūčio 19 d. perdavimo-priėmimo aktu Nr. 49MŽP-10-(14.49.113 E.) miškų ūkio paskirties Sklypą perdavė valdyti patikėjimo teise VMU.

8. VMU 2023 m. birželio 13 d. rašte Nr. 77-S-8329 Seimo kontrolierei rašoma:

8.1. Nekilnojamojo daikto kadastro duomenų įrašymas į NTK ir jų pakeitimas numatytas Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymo 13 straipsnyje ir atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 15 d. nutarimu Nr. 534 „Dėl

Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro nuostatų patvirtinimo“ patvirtintais Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro nuostatais bei Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 522 „Dėl nekilnojamojo turto objektų kadastrinių matavimų ir kadastro duomenų surinkimo bei tikslinimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintomis Nekilnojamojo turto objektų kadastrinių matavimų ir kadastro duomenų surinkimo bei tikslinimo taisyklėmis.

8.2. „Sklypas kartu su kitais miškų paskirties žemės sklypais Valstybinės reikšmės miškų žemės sklypų perdavimo patikėjimo teise VMU perdavimo ir priėmimo aktu Nr. 49MŽP-10-(14.49.113 E.) buvo perduotas VMU Nemenčinės regioniniam padaliniui. VMU 2023 m. gegužės 5 d. vykdė viešąjį pirkimą 667970 - Žemės sklypų paženklinimo vietovėje ir kadastro duomenų bylų parengimo paslaugos, kurio dvidešimt pirma pirkimo dalimi ketino įsigyti Nemenčinės regioninio padalinio teritorijoje bei Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje esančių apie 40 žemes sklypų, įskaitant ir Sklypo, 315 ha ploto kadastrinių matavimų paslaugas. Atlikus Viešuosius pirkimus, dvidešimt pirmoje pirkimo dalyje gautų pasiūlymų įkainiai viršijo VMU nustatytus maksimalius įkainius. Atsižvelgiant į tai, kad pasiūlyti įkainiai VMU buvo per dideli, atlikus kadastrinių matavimų paslaugų techninės specifikacijos pakeitimus bus vykdomas naujas pirkimas. [...].“

9. Seimo kontrolierei paprašius VMU pateikti papildomą informaciją, 2023 m. rugsėjo 5 d. raštu Nr. 77-S-13553 buvo pranešta, kad įvykdytas naujas Sklypo paženklinimo vietovėje ir kadastro duomenų bylų patikslinimo paslaugos pirkimas ir 2023 m. rugpjūčio 9 d. sudaryta VMU Nemenčinės regioninio padalinio ir UAB „Geodezinis planas“ Miškų ūkio paskirties žemės sklypo (kadastrinis Nr. 0101/0006:1175) kadastro duomenų tikslinimo pirkimo-pardavimo sutartis Nr. 61-PS-401 dėl miškų ūkio paskirties Sklypo kadastro duomenų patikslinimo. Sutarties 8.1 papunktyje nustatyta, kad paslaugos turi būti įvykdytos per 6 (šešis) mėnesius nuo pasirašymo dienos.

10. Pagal NTR duomenis, miškų ūkio paskirties Sklypo, kurio kadastro Nr. 0101/0006:1175, nuosavybės teise priklausančio Lietuvos Respublikai (nuo 2022 m. rugpjūčio 24 d. patikėjimo teise valdomo VMU), kadastro duomenų nustatymo data - 2018 m. balandžio 12 d.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

11. *Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos protokolo Nr. 1, iš dalies pakeisto protokolu Nr. 11,* nuostatos:

„Šio Protokolo signatarių, Europos Tarybos narių, Vyriausybės, pasiryžusios imtis priemonių, kad bendromis pastangomis užtikrintų tam tikras teises ir laisves, ne tik tas, kurios jau yra įtrauktos į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau - Konvencija), pasirašytos 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje, I skyrių,

susitarė:

1 straipsnis. Nuosavybės apsauga.

„Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe. Iš nieko negali būti atimta jo nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina visuomenės interesams ir tik įstatymo nustatytomis sąlygomis bei vadovaujantis bendraisiais tarptautinės teisės principais. [...].“

12. *Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnis* — „[...] Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.“

13. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso ketvirtos knygos:*

1. 37 straipsnis - „1. nuosavybės teisė - tai teisė savo nuožiūra, nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių ir interesų, valdyti, naudoti nuosavybės teisės objektą ir juo disponuoti. [...].“

2. 39 straipsnis - „1. Nuosavybės teisė gali būti apribota paties savininko valia, įstatymų arba teismo sprendimo.“

13. *Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 7 straipsnis (redakcija, galiojusi iki 2024-01-02)* - „1.

Valstybinės žemės patikėjimo teisės subjektai (patikėtiniai) yra:

1) Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau - Nacionalinė žemės tarnyba) - visos Lietuvos Respublikos valstybinės žemės, išskyrus žemę, kuri šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka patikėjimo teise perduota kitiems subjektams;

[...].“

14. *Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymo 4 straipsnis (redakcija, galiojusi iki 2024-01-02)* - „Visi Nekilnojamojo turto registre esantys duomenys nuo jų įrašymo laikomi teisingais ir išsamiais, kol jie nenuginčyti įstatymų nustatyta tvarka.“

15. *Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymo:*

1 straipsnis - „Šis Įstatymas reglamentuoja nekilnojamųjų daiktų, registruojamų NTR, kadastro duomenų nustatymą, jų įrašymą į NTK, NTK statusą, šio kadastro steigimą, tvarkymą, reorganizavimą ir likvidavimą ir matininkų veiklos sąlygas, jų teises, pareigas ir atsakomybę“.

2 straipsnis - „[...] 5. Nekilnojamojo daikto kadastro duomenys - duomenys, apibūdinantys nekilnojamojo daikto buvimo vietą, gamtines ir ūkines žemės savybes, geometrinius statinių parametrus ir nekilnojamųjų daiktų naudojimo sąlygas.

6. Nekilnojamojo daikto kadastro duomenų byla - nekilnojamojo daikto kadastro duomenų nustatymo metu parengtų planų, užpildytų kadastro formų ir kitų dokumentų apie nekilnojamąjį daiktą rinkinys.

7. Nekilnojamojo daikto kadastro duomenų nustatymas - nekilnojamojo daikto kadastriniai matavimai ar kiti teisės aktų nustatyti veiksmai, dokumentų, kurių reikia naujo nekilnojamojo daikto kadastro duomenims įrašyti į NTK ar jau įrašytiems duomenims pakeisti, ir nekilnojamojo daikto kadastro duomenų bylos parengimas ar jau sudarytos bylos papildymas.

[...]

9. Nekilnojamojo turto kadastras - susistemintas ir metodiškai sutvarkytas nekilnojamųjų daiktų grafinių ir atributinių duomenų rinkinys (valstybinėje koordinačių sistemoje), saugomas kompiuterių laikmenose. Juo galima naudotis elektroniniu ar kitu būdu“.

9 straipsnis - „[...] 2. NTK įrašyti žemės sklypų kadastro duomenys turi būti keičiami, jeigu žemės sklype buvo [...] atlikti kiti veiksmai, pakeitę kadastro duomenis, [...].

3. NTK įrašytų duomenų pakeitimo tvarką ir reikalavimus bei leistinus kadastro duomenų neatitikimų dydžius dėl skirtingo tikslumo kadastrinių matavimų nustato NTK nuostatai.

4. NTK įrašyti duomenys keičiami valstybės valdžios ar valdymo institucijų teikimu Kadastro nuostatų nustatyta tvarka [...]“.

13 straipsnis - „1. Nekilnojamojo daikto kadastro duomenys įrašomi į NTK ir pakeičiami Kadastro nuostatų nustatyta tvarka.

2. Prašymą įrašyti nekilnojamojo daikto kadastro duomenis į NTK ar juos pakeisti pateikia nekilnojamojo daikto savininkas ar patikėjimo teise valdantis nekilnojamąjį daiktą asmuo, išskyrus šio Įstatymo 9 straipsnio 4 dalyje ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 9 straipsnyje nustatytus atvejus, kai NTK įrašyti duomenys Kadastro nuostatuose nustatyta tvarka keičiami atitinkamai šioje dalyje nurodytuose straipsniuose nustatytų institucijų teikimu ar asmenų prašymu. [...]

3. Prašymai įrašyti nekilnojamojo daikto kadastro duomenis į NTK ar juos pakeisti pateikiami ir nagrinėjami Kadastro nuostatų nustatyta tvarka.“

16 . *Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro nuostatų, patvirtintų Vyriausybės 2003 m. spalio 9 d. nutarimu Nr. 1255 (redakcija, galiojusi iki 2024-01-01):*

1 punktas - „Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro nuostatais (toliau - Nuostatai) reglamentuojama Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro (toliau - kadastras) paskirtis, objektai, kadastro valdytojas ir kadastro tvarkytojas, jų funkcijos, teisės ir pareigos, kadastro duomenų, kadastro informacijos, kadastrui pateiktų dokumentų ir (arba) jų kopijų tvarkymas, kadastro sąveika su kitais valstybės registrais, kadastrais, valstybės informacinėmis sistemomis (toliau - valstybės

registrai), kadastro duomenų ir informacijos sauga, kadastro duomenų ir informacijos pakartotinio naudojimo sąlygos ir tvarka, kadastro finansavimas, reorganizavimas ir likvidavimas.“

2 punktas - „Kadastro paskirtis - registruoti Nuostatų 12 punkte nurodytus kadastro objektus, tvarkyti kadastro duomenis, kadastro informaciją, kadastrui pateiktus dokumentus ir (arba) jų kopijas ir kadastro duomenis, kadastro informaciją, kadastrui pateiktų dokumentų kopijas teikti miško valdytojams, kitiems suinteresuotiems fiziniams ir juridiniams asmenims (toliau kartu - kadastro duomenų gavėjai), valstybės registrams, nurodytiems Nuostatų 42 punkte (toliau - susiję valstybės registrai).“

7punktas — „Kadastro valdytojas yra AM.“

9punktas - „Kadastro tvarkytojas yra Valstybinė miškų tarnyba.“

10 punktas - „Kadastro tvarkytojas atlieka Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 24 straipsnio 4 dalyje nustatytas funkcijas, turi teises ir atlieka pareigas, nustatytas šio straipsnio 5 ir 6 dalyse.“

11 punktas - „Be Nuostatų 10 punkte nurodytų teisių, kadastro tvarkytojas turi teisę teikti kadastro valdytojui pasiūlymus dėl kadastro veiklos tobulinimo. Kadastro tvarkytojas pagal kompetenciją:

[...]

11.2. užtikrina tinkamą kadastro veikimą, sąveiką su susijusiais valstybės registrais; [...].“

12 punktas - „Kadastro objektas - miško žemės taksacinis sklypas. Kadastro objektų visuma sudaro visos šalies miško žemės plotą.“

26 punktas - „Kadastro tvarkytojas, gavęs iš kadastro duomenų teikėjų duomenis, kadastro tvarkytojo nustatyta tvarka patikrina, ar kadastro objektui registruoti, išregistruoti ar kadastro duomenims pakeisti pateikti duomenys, informacija, dokumentai ir (arba) jų kopijos teikiami kadastro tvarkytojo nustatyta tvarka. Jeigu tikrinant nustatoma, kad kadastrui teikiami duomenys klaidingi, netikslūs, neišsamūs, kadastro tvarkytojas privalo ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo apie tai informuoti kadastro duomenų teikėją, pareikalauti ištaisyti trūkumus ir pateikti teisingus, tikslius, išsamius duomenis. Gavęs tokį prašymą, duomenų teikėjas privalo pateikti patikslintus duomenis arba motyvuotą atsisakymą juos tikslinti ne vėliau kaip per 5 darbo dienas.“

28 punktas - „Iš kadastro duomenų teikėjų gaunami duomenys į kadastro duomenų bazę įrašomi kadastro tvarkytojo nustatyta tvarka per 20 darbo dienų nuo jų gavimo, išskyrus atvejus, numatytus Nuostatų 29 punkte, o privačios ne miško žemės plotų, apaugusių medžių savaiminukais, kurių vidutinis amžius ne mažesnis kaip 20 metų, inventorizacijos duomenys, - per 6 mėnesius nuo jų gavimo.“

33 punktas - „Kadastro duomenys keičiami:

[...]

33.3. atlikus sklypinę miškų inventorizaciją ar patikslinus jos duomenis ir nustačius, kad pasikeitė kadastro objekto duomenys; [...].“

34 punktas - „Pasikeitę kadastro duomenys į duomenų bazę įrašomi Nuostatų 26-29 punktuose nustatyta tvarka.“

36 punktas — „Nustačius, kad kadastro duomenys klaidingi, netikslūs ar neišsamūs (toliau - netikslūs), kadastro duomenys taisomi kadastro tvarkytojo iniciatyva arba gavus kadastro duomenų gavėjo ar susijusio valstybės registro tvarkytojo prašymą ir jį pagrindžiančius dokumentus.“

45 punktas - „Kadastro tvarkytojas, nustatęs, kad kadastre nurodytas miško žemės plotas skiriasi nuo nurodyto Nekilnojamojo turto kadastre, Nekilnojamojo turto kadastro tvarkytojui praneša apie miško žemės naudmenų pokyčius. Pranešimas Nekilnojamojo turto kadastro tvarkytojui teikiamas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo kadastro duomenų, lėmusių miško žemės ploto pasikeitimą, įrašymo į kadastrą. Pranešimų forma, teikimo ir kitos sąlygos nustatomos kadastro tvarkytojo ir Nekilnojamojo turto kadastro tvarkytojo sutartyse.“

46 punktas - „Kadastro ir susijusių valstybės registrų sąveika reglamentuojama, sąveikos būdu gaunamų duomenų perdavimo terminai, terminai sąveikos būdu gautiems duomenims registre pakeisti nustatomi kadastro duomenų teikimo sutartyse, kadastro tvarkytojo sudarytose su susijusių valstybės registrų tvarkytojais. [...].“

17. *Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 15 d. nutarimu Nr. 534 (redakcija, galiojusi nuo 202308-01):*

13 punktas — „Nekilnojamojo daikto kadastro duomenų nustatymo pagrindas yra užsakovo ir vykdytojo sutartis, jeigu kitaip nenumatyta įstatymuose ir kituose teisės aktuose.“

65 punktas — „Tais atvejais, kai buvo atliekami žemės sklypo kadastriniai matavimai, pagal šių Nuostatų reikalavimus parengtą nekilnojamojo daikto kadastro duomenų bylą vykdytojas pateikia žemėtvarkos skyriui ar šių Nuostatų 65^1 punkte nustatytu atveju - kadastro tvarkytojui ir apie tai informuoja užsakovą.

Nekilnojamojo daikto kadastro duomenų byla tikrinama vadovaujantis NŽT vadovo patvirtintomis taisyklėmis.“

139 punktas - „Kadastras sudaromas ir funkcionuoja naudojantis šių valstybės registrų, kadastrų, informacinių sistemų ir kitų duomenų bazių informacija:

139.1. Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro - apie nekilnojamojo turto naudojimo apribojimus ir charakteristikas, susijusius su miškų ūkio paskirties žemės sklypų naudojimu, miško žemės ir medynų vertės nustatymu; [...].“

140 punktas - „Keitimosi kadastro ir kitų valstybės registrų (kadastrų, klasifikatorių) duomenimis tvarka nustatoma registrų tvarkytojų sutartyse. [...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

18. *Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas* 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime byloje Nr. 51/01 -26/02-19/03-22/03-26/03-27/03 konstatavo:

„[...] Valstybės tarnyba turi veikti paklusdama tik Konstitucijai ir teisei. Kiekviena valstybės ar savivaldybės institucija, per kurią vykdomos valstybės funkcijos, kiekvienas valstybės tarnautojas turi paisyti teisėtumo reikalavimų. Valstybės tarnautojai turi nepiktnaudžiauti jiems nustatytomis galiomis, nepažeisti teisės aktų reikalavimų. Konstitucinis Teismas 2000 m. birželio 30 d. nutarime konstatavo, kad valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių [...].

[...] Konstitucinis Teismas 2004 m. liepos 1 d. nutarime ir 2004 m. lapkričio 5 d. išvadoje konstatavo, kad Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. Valdžios atsakomybė visuomenei - teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms [...].“

Tyrimo išvados

19. Atsižvelgiant į tyrimo metu analizuotą informaciją, teisinį reglamentavimą, išvados bus pateikiamos, išskiriant šias dalis:

19.1. dėl 2022 m. gegužės 3 d. Pažymoje Seimo kontrolierės pateiktos rekomendacijos surasti efektyvų problemos sprendimo būdą nevykdymo;

19.2. dėl teisės į nuosavybę pažeidimo.

Dėl 2022 m. gegužės 3 d. Pažymoje Seimo kontrolierės pateiktos rekomendacijos surasti efektyvų problemos sprendimo būdą nevykdymo

20. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje aptariamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos aspektus:

20.1. Šios tyrimo dalies objektas - institucijų tarnautojų neveikimas, nevykdant Seimo kontrolierės rekomendacijos.

2022 m. gegužės 3 d. Pažymoje Seimo kontrolierė konstatavo, kad nuo 2018 metų nebuvo rastas efektyvus problemos susiklosčiusioje situacijoje sprendimo būdas. Pareiškėja, ne kartą kreipusis į

valstybines institucijas, neturėdama informacijos, ar bus sprendžiamas Sklypo kadastro duomenų keitimo klausimas, ilgą laiką neturėjo aiškumo dėl apribotos galimybės Įgyvendinti teisę į nuosavybę. Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe.

Seimo kontrolierė rekomendavo Lietuvos Respublikos Vyriausybei pavesti atsakingoms institucijoms bendradarbiaujant surasti efektyvų problemos (miškų ūkio paskirties Sklypo kadastro duomenų pakeitimo) sprendimo susiklosčiusioje situacijoje būdą, išsiaiškinant, kokie konkretūs veiksmai, kieno iniciatyva ir kokia tvarka, kuo vadovaujantis turėtų būti atlikti, užtikrinant atsakingo valdymo principo Įgyvendinimą ir sudarant Pareiškėjai sąlygas realizuoti teisę į nuosavybę (pažymos 4 punktas).

20.2. Reaguodama į Seimo kontrolierės rekomendaciją, NŽT 2022 m. gegužės 12 d. kreipėsi į VMU (pažymos 5 punktas), siūlydama išformuoti valstybinį žemės sklypą, kad atsirastų galimybė Pareiškėjai formuoti jos statinių eksploatacijai reikalingą žemės sklypą. Tačiau VMU 2022 m. birželio 10 d. pasiūlė kitą problemos sprendimo būdą, t. y. perduoti miško sklypą VMU valdyti patikėjimo teise (pažymos 6 punktas).

20.3. NŽT miško žemės sklypą perdavus valdyti patikėjimo teise VMU (pažymos 7 punktas), ši institucija inicijavo žemės sklypų paženklinimo vietovėje ir kadastro duomenų bylų parengimo paslaugos pirkimą (pažymos 8 ir 9 punktai).

21. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad 2022 m. gegužės 3 d. Pažymoje Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateikta Seimo kontrolierės rekomendacija buvo įgyvendinta, institucijoms suradus konkretų problemos sprendimo būdą (NŽT perdavus miško sklypą VMU, inicijuotas sklypo kadastro duomenų pakeitimo klausimo sprendimas), todėl, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, šios dalies aplinkybės dėl 2022 m. gegužės 3 d. Pažymoje pateiktos Seimo kontrolierės rekomendacijos surasti efektyvų problemos sprendimo būdą nevykdymo nepasitvirtino.

Dėl teisės į nuosavybę pažeidimo

22. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje aptariamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos aspektus:

22.1. Šios tyrimo dalies objektas - Pareiškėjos teisės į nuosavybę pažeidimas.

22.2. įstatymų leidėjas yra nustatęs, kad nuosavybės teisė - tai teisė savo nuožiūra, nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių bei interesų, valdyti, naudoti nuosavybės teisių objektą ir juo disponuoti (pažymos 13 punktas).

22.3. Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe (pažymos 11 punktas). Iš nieko negali būti atimta jo nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina visuomenės interesams ir tik įstatymo nustatytomis sąlygomis bei vadovaujantis bendraisiais tarptautinės teisės principais.

22.4. Reaguojant į Seimo kontrolierės 2022 m. gegužės 3 d. Pažymoje pateiktas rekomendacijas buvo rastas būdas spręsti problemą iš esmės, t. y. perdavus Sklypą patikėjimo teise valdyti VMU, pakeisti Sklypo kadastro duomenis ir tuomet formuoti Pareiškėjai statinių eksploatacijai reikalingą žemės sklypą (pažymos 7 punktas).

22.5. Nors Sklypo perdavimas VMU buvo įvykdytas 2022 m. birželio 12 d., t. y. iš karto po Seimo kontrolierės 2022 m. gegužės 3 d. Pažymos išleidimo, iki šiol, t. y. praėjus daugiau kaip dviem metams, Sklypo kadastro duomenų pakeitimo klausimas nėra išspręstas (pažymos 9 ir 10 punktai). Kol nėra pakeisti Sklypo kadastro duomenys, nėra galimybės spręsti Pareiškėjos statinių eksploatacijai reikalingos žemės formavimo klausimo.

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos protokole Nr. 1, iš dalies pakeistame protokolu Nr. 11, nustatyta, kad kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe.

23. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Pareiškėjos teisė į nuosavybę yra ribojama, todėl, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, šios tyrimo dalies aplinkybės dėl teisės į nuosavybę pažeidimo pasitvirtino.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAI

24. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia, kad prielaidos dėl Seimo kontrolierės rekomendacijos nevykdymo nepasitvirtino.

25. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia, kad prielaidos dėl Pareiškėjos teisės į nuosavybę pažeidimo pasitvirtino.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

26. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė rekomenduoja valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos generaliniam direktoriui spręsti klausimą dėl miško sklypo (kadastro Nr. 0101/0006:1175) kadastro duomenų pakeitimo, užtikrinant atsakingo valdymo principo įgyvendinimą ir sudarant Pareiškėjai sąlygas realizuoti teisę į nuosavybę.

Primenama, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierė